

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филолошког факултета бр. 3208 од 30.11.2018. године (број одлуке о именовану комисије: 2872/1 од 31.10.2018. године), а у складу са чланом 11. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивање радног односа наставника Универзитета у Београду („Гласник Универзитета у Београду“ бр. 200 од 23.11.2017. године), именовани смо у комисију за избор кандидата који су се јавили на конкурс за **редовног професора за наставно-научну област Туркологија, предмет Турски језик и књижевност**. Част нам је поднети следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс се јавио један кандидат, **др Ксенија Ајкут**, ванредни професор на Катедри за оријенталистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

I Основни биографски подаци

Ксенија Ајкут је рођена у Београду 21. августа 1960. године. Основну школу и гимназију завршила је у Београду. Студије оријенталне филологије изучавала је на Филолошком факултету у Београду, а дипломирала је 1986. године на Филолошком факултету Универзитета у Скопљу, на Групи за турски језик и књижевност, на студијском програму наставе на турском као матерњем језику.

Током 1986. године радила је на дешифровању османских рукописа у Архиву Македоније. Исте године запослила се у амбасади Републике Турске у Београду, на преводилачким пословима, где наставља рад до 1997. године.

Почетком 1999. године примљена је на место асистента приправника за турски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду. На овом факултету, на смеру за науку о језику 2000. године одбранила је магистарску тезу под називом *Синтаксичке функције*

партиципа на *-dik* и *-(y)acak* у турском језику и њихови еквиваленти у српском језику, (ментор: др Мирјана Теодосијевић), чиме је стекла звање асистента на Филолошком факултету.

Докторску дисертацију под називом *Природа и функције постпозиција у турском језику* одбранила је 2006. године (ментор: др Мирјана Теодосијевић) и 20.11.2007. године стекла звање доцента. Учествовала је на већем броју међународних скупова, конференција и предавања у Републици Турској и другим земљама, из области туркологије.

У звање ванредног професора за турски језик и књижевност изабрана је 27.11.2012. године. Као ванредни професор на Катедри за оријенталистику Филолошког факултета у Београду, у оквиру студијског програма „Језик, књижевност, култура“ предаје следеће предмете на основним студијама: *Турски фолклор*, *Турски језик 3*, *Турски језик 4*, *Савремени турски језик Г 3*, *Савремени турски језик Г 4*, *Контрастивна анализа турског и српског језика 1*, *Контрастивна анализа турског и српског језика 2*, *Контрастивна анализа турског и српског језика 3*, *Контрастивна анализа турског и српског језика 4*. На дипломским-мастер студијама држи наставу из предмета *Традиционална и савремена турска уметност*. У склопу докторских студија предаје предмете *Културолошко-лингвистички аспекти турске ономастике*, *Дијалектологија турског језика 1* и *Дијалектологија турског језика 2*.

Менторски рад Ксеније Ајкут обухвата менторство већег броја мастер радова (преко 20), чланство у комисијама за одобрење и преглед магистарских и мастер радова (преко 20), као и менторски рад за две одбрањене докторске дисертације и чланство у комисијама за више докторских дисертација.

Аутор је више монографија и великог броја стручних радова из области турског језика, књижевности, фолклора, уметности и културе. Пише и објављује радове на српском, турском и енглеском језику.

За заслуге на стручном пољу којим се бави добила је награду за оријенталистику „Др Иван Шоп“ за 2010. годину. Члан је Удружења балканских турколога. Поред педагошког и научног рада, активно се бави превођењем. Од 1987. године је члан Удружења научних и стручних преводилаца Србије са преведених више хиљада страница стручних текстова са турског на српски и са српског на турски језик. Перманентно је ангажована на усменом консекутивном и симултаном превођењу на највишем државном нивоу, као и на пословима

лектуре превода. Године 1990. постављена је за сталног судског тумача за турски језик при Окружном суду у Београду. Бави се и књижевним превођењем, посебно превођењем приповедака и поезије.

II Оцена резултата научног и истраживачког рада

Кандидат др Ксенија Ајкут је од избора у звање ванредног професора 2012. године учествовала на више међународних научних скупова:

1. Научни састанак слависта у Вукове дане, Филолошки факултет, Београд, 12-14. септембар 2012.

Рад: *Избор из савремене српске поезије на турском језику*

2. VIII Међународни турколошки конгрес, Истанбул, 30.9 - 4.10.2013.

Рад: *Türkçenin Sırça Üzerindeki Etkilerinin En Kalıcı Unsuru Olan YapımEkleri. Derivational Suffixes: The Most Permanent Element of Turkish Influence on Serbian Language*

3. Међународна научна конференција „Први светски рат у култури и библиографији“, Филолошки факултет, Београд, 26-28. септембар 2014.

Рад: *Место и значај Галипољске битке у турском роману*

4. II Међународни конгрес турколошких студија „Одједи Првог светског рата у турској књижевности“, Универзитет Каратекин, Чанкири, Турска, 30.10 - 03.11.2014. Рад: *Birinci Dünya Savaşı Konulu Sırp ve Türk Tarihi Romanlarında Gerçek ve Kurgu, (Стварност и фикција у српском и турском историјском роману са тематиком Првог светског рата).*

5. Први међународни симпозијум о едукацији и настави језика UDES-ISLET, Универзитет Хаџи Бекташ Вели, Невшехир, Турска, 28-30. мај 2015.

Рад: *„Belgrad Üniversitesi Türkoloji Bölümünde Türk Şiir Çalışmaları“ (Изучавање турске поезије на Групи за турски језик и књижевност Београдског универзитета)*

6. Међународна конференција „Културе у преводу“, Филолошки факултет, Београд, 4-6. јун 2015.

Рад: *Утицај специфичности турске антропонимије на превод у роману „100“*

7. Други међународни симпозијум о едукацији и настави језика ISLET, Филолошки факултет, Београд 25-28. мај 2016.
Рад: *Уметничка породица Ејубоглу као значајан фактор очувања турске традиције и штампања текстила*
8. Међународна научна конференција „Оријенталистика - јуче, данас, сутра“, Филолошки факултет, Београд, 8-9. децембар 2016.
Рад: *Соматизми коса, брада и бркови у турским фразеологизмима и пословицама*
9. Међународна конференција „Mapping Balkan Routes“, Универзитет Ismail Qemali“, Валона, Албанија, 8-9. септембар 2017.
Рад: *Turkisms in the Names of Balkan Musical Instruments*
10. Jezici i kulture u vremenu i prostoru 7, Filozofski fakultet, Novi Sad, 18.11.2017.
Рад: *Karakteristike turskog genitiva i njegovi ekvivalenti u srpskom*
11. Међународна конференција „Mapping Balkan Routes 2“, Филолошки факултет, Београд, 26-27. октобар 2018.
Рад: *Турски- нетипичан балкански језик*

Од последњег избора Ксенија Ајкут је објавила следеће радове:

1. Aykut, Kseniya. *Sırp Yazarı Stevan Sremats ve Nasreddin Hoca*, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, XII/2 (Kış 2012), s.441-451.(TDID, ISSN 1301-2045, Indeksacija: Asos, Ceol, Index Copernicus, MLA, Ресуа, Turkologischer Anzeiger, Ulrich’s, na listi Filološkog fakulteta)

M 23

2. Mutavdžić, Predrag, Ajkut, Ksenija, Kampouris, Anastassios. *O nekim egzistencijalnim glagolskim oblicima u savremenom grčkom i njihovim prevodnim ekvivalentima u srpskom i turskom jeziku*, Анали Филолошког факултета, Књига XXIV, Свеска I, Београд, 2012, 181-207.

M 51

3. Ајкут, Ксенија. *Избор из савремене српске поезије на турском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане 12-14. IX 2012, Развојни токови српске поезије, Београд, 2013. 42/2, стр. 419-430.

M 51

4. Aykut, Ksenija. "Türkçenin Sırpça Üzerindeki Etkilerinin En Kalıcı Unsuru Olan Yapım Ekleri. Derivational Suffixes: The Most Permanent Element of Turkish Influence on Serbian Language", VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, 30 Eylül-04 Ekim 2013, İstanbul, Bildiri Kitabı, I, İstanbul 2014, 133-149. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 5197, Edebiyat Fakültesi Yayın No: 3454
I.S.B.N.: 978-975-404-948-0 (1.c) **M 33**

5. Aykut, Ksenija. "Belgrad Üniversitesi Türkoloji Bölümünde Türk Şiir Çalışmaları". Literary Works Within The Field of Turkish Poetry on Turkology Group of Belgrade University", *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, Mannheim, p. 1545-1555, ISSN: 2198-4999, Germany (Indeksacija MLA, Erih Plus, Index Copernicus, DRJI, OAJI, MIAR, GIF, DOAJ, SOBIAD, TEI, Assian Education Index, Beluga i dr.) **M 23**

6. Ајкут, Ксенија, Миљковић, Стефани. „Место и значај Галипољске битке у турском роману“, *Тематски зборник конференције Први светски рат укултури и библиографији*, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, 2014, књ. 1, стр. 265-283. **M 63**

7. Aykut, Ksenija, Miljkovic, Stefani. „Birinci Dünya Savaşı Konulu Sırp ve Türk Tarihi Romanlarında Gerçek ve Kurgu”, (Стварност и фикција у српском и турском историјском роману са тематиком Првог светског рата), *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, Cilt 5, sayı 1, Temmuz/July 2016, s. 33-75. (Indeksacija: CEEOL, EBSCO, J-gate, MLA, ProQuest, TÜBİTAK/ULAKBİM TR, на листи Филолошког факултета) **M 24**

8. Ајкут, Ксенија. „Утицај специфичности турске антропонимије на превод у роману 100“, *Зборник радова са конференције „Културе у преводу“*, Филолошки факултет, Београд, 2016, стр. 85-98. **M 33**

9. Ајкут, Ксенија. „Nasredin hodža, balkanska kuća orijentalnog tipa i pirotski ćilim kao izraz zajedničkog kulturnog nasleđa“, *Nasleđe, Elementi turskog kulturnog uticaja u Srbiji*, (тематски зборник), Ерзурум, Турска, 2016, str. 27-48. **M 14**

10. Aykut, Ksenija. „Ortak Kültür Miras Örneklerinden Nasreddin Hoca, Oryantal Tip Şehir Evi ve Pirot Kilimi“, *Miras, Sırbistan'da Yaşayan Türk Kültürü Unsurları*, Erzurum, 2016, 27-48. (тематски зборник)

M 14

11. Aykut, Ksenija. *Turski folklor*, (monografija) Kolor Pres, Lapovo, 2017, 184 str. 24 cm

M 42

12. Aykut, Ksenija, Miljkovic, Stefani. „Türkçede Akralık Adlarının Özellikleri“, *Hikmet*, Gostivar, Yıl: XIV, sayı 28, 2016/2, s. 8-21. (на листи Филолошког факултета)

M 24

13. Aykut, Ksenija. „Značaj umetničke porodice Ejuboglu u očuvanju turske tradicije štampanog tekstila“, *Pismo, Bosansko filološko društvo*, XIV, 2016, 233-253. (Indeksacija: MLA, EBSCO, CEEOL, до 1.10.2017. на листи Филолошког факултета)

M 24

14. Aykut, Ksenija. „The Influence of Turkish Anthroponymy on the Translation of the Novel „100“ by Basar Aksan“, *Mavi Atlas*, 5(2) 2017: 663-677. (research article) (e-ISSN: 2148-5322, indeksacija: TEI (Türk Eğitim İndeksi, на листи Филолошког факултета)

M 24

15. Aykut, Ksenija. „Karakteristike turskog genitiva i njegovi ekvivalenti u srpskom jeziku“, *Zbornik konferencije Kulture i jezici u vremenu i prostoru 7*, Filozofski fakultet, Novi Sad, 2018, 253-264.

M 14

Уреднички рад:

Уредник тематског зборника *Nasleđe, Elementi turskog kulturnog uticaja u Srbiji*, Erzurum, 2016.

M 18

Чланство у одборима конференција:

- Члан научног и саветодавног одбора Међународног симпозијума о класичној турској књижевности, Орду, Турска, мај 2012. (*Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu, Ordu*)
- Član organizacionog odbora Међународне научне конференције *Orientalistika juče, danas, sutra*, 8-9. decembar 2016, Beograd
- Члан научног савета међународне конференције *I Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Sempozyumu, 17-19 Mayıs 2017, Ordu, Türkiye* (I међународни студентски симпозијум за турски језик и књижевност), 17-19. мај 2017, Орду, Турска

Признања и награде:

- Награда за оријенталистику „Др Иван Шоп“ за 2010. годину, коју додељује Удружење књижевника Србије
- Увршћена у монографију *Историјат балканске туркологије и балкански турколози*, у издању Министарства за културу и туризам Републике Турске (*Balkan Türkoloji Tarihçesi ve Balkan Türkologları*, Т.С. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2012)

Саопштења и предавања по позиву и активности у културним пројектима од последњег избора:

- Предавање на тему *Насредин Хоџа, балканска кућа оријенталног типа и пиротски ћилим као израз заједничког културног наслеђа*, Ерзурум, Турска, у оквиру панела под називом „Заједнички културни елементи у Србији очувани на пољу народне културе, народних игара и традиционалне музике“, одржаног поводом 20. годишњице оснивања Факултета лепих уметности Универзитета Ататурк, 24. април 2015.
- Представник Србије у међународном студијском пројекту „Представљање дела Мимара Синана међународним културним посленицима“, Истанбул-Једрене, Турска, 8-15. јун 2015.

- Предавања на Летњој школи Андрићград у Вишеграду, на теме: *Фолклорни аспекти турског народног позоришта и Зулфу Ливанели као свестрани уметник*, 21-26.8.2015.

- Учешће и активности у радионици, изложби и концерту у оквиру програма „Турски културни елементи у Србији“ у организацији Факултета лепих уметности Универзитета Ататурк из Ерзурума, Турска, Београд, 5. мај 2016.

Чланство у уређивачким и редакцијским колегијумима и рецензентски рад:

- Члан Уређивачког савета у стручном часопису *International Review of Turkology*, Универзитет Ататурк у Ерзуруму, Турска (од првог броја - 2008. године)

- Члан Уређивачког савета у стручном часопису *Türkoloji Kültürü*, Универзитет Ататурк у Ерзуруму, Турска (од првог броја - 2008. године)

- Члан Редакцијског колегијума часописа Удружења научних и стручних преводилаца Србије “Prevodilac”, Београд (од јануара 2009)

- Члан научне и арбитражне комисије (Bilim ve Hakem Kurulu – Science and Arbitral Board) часописа *Hikmet*, Гостивар, Македонија (од маја 2010)

- Члан научног одбора *Симпозијума о класичној турској књижевности* у организацији Универзитета Орду (Турска), маја 2012.

- Члан арбитражне комисије и члан уређивачког одбора часописа *Mavi Atlas* од првог броја, 2013. године, Универзитет Гумушхане, Турска.

- Рецензентски рад за чланке турколошке оријентације за више научних часописа.

Квантификација остварених резултата др Ксеније Ајкут од избора у звање ванредног професора показује да укупна вредност коефицијента компетентости, као и његова структура, одговарају прописаним критеријумима за избор у звање редовног професора.

Кратак опис изабраних радова објављених од последњег избора:

У раду **Sırp Yazarı Stevan Sremats ve Nasreddin Hoca**(Српски писац **Стеван Сремац и Насредин Хоца**) др Ксенија Ајкут истиче да се Насредин хоца, као шаљиви народни лик, у српским изворима почео спомињати крајем 19. века, с тим што је у усменој књижевности био познат и раније. Његове приче, анегдоте и пошалице објављене су у већем броју различитих часописа и збирки. Ипак, најобимнији избор прича о Насредин хоци објавио је 1894. године Стеван Сремац. Ауторка турској научној јавности представља рад Стевана Сремца указујући на то да је у наведеној збирци зналачки користио турцизме заступљене у српском језику стварајући специфичан израз, чиме је на прави начин представио сатирични и комични карактер овог народног мудраца и шаљивције.

Рад **О nekim egzistencijalnim glagolskim oblicima u savremenom grčkom i njihovim prevodnim ekvivalentima u srpskom i turskom jeziku** бави се контрастивном и компаративном анализом безличних форми егзистенцијалних глагола у савременом грчком, српском и турском језику, карактеристичним синтаксичким и логичко-семантичким неподударностима, као и разликама у њиховој дистрибуцији у сва три језика. Посебна пажња је посвећена комуникативном контексту егзистенцијалних исказа као нужном предуслову који може бити испуњен у целисти или делимично. Егзистенција исказана наведеним безличним глаголским формама је двојака: ако је стварна, тада је апсолутна, у супротном је релативна, ако је само претпостављена и/или неизвесна. Чињеница да су егзистенција и место тесно повезане намеће увођење треће категорије- локативности. Егзистенцијални искази у турском језику подударују се с одговарајућим грчким и српским у највећем броју случајева када је реч о изражавању егзистенције путем предикативних форми *var / yok*, док је у неким случајевима неопходно коришћење одговарајућих облика турских пунозначних или лексичких глагола.

У раду **Избор из савремене српске поезије на турском језику** др Ксенија Ајкут даје значајне податке о корпусу српске поезије која је преведена на турски језик. Она истиче да је српска поезија на турски превођена спорадично и у ограниченом обиму, те да су за њено превођење и објављивање најзаслужнији припадници турске народности у Југославији, који су и сами били песници. Песме српских песника највише су биле објављиване у часописима *Çevren* и *Sesler* који су излазили у Приштини и Скопљу, а најсвеобухватнији приказ српске поезије на турском језику представља *Антологија савремене југословенске поезије* приређивача, преводиоца и песника Неџатија Зекерије, у

којој српска поезија заузима важан одељак. Др Ксенија Ајкут указује да се, генерално гледано, код избора српске поезије није водило рачуна о сразмери броја аутора и њихових дела, због чега се догађало да стихове једног песника преводи више преводаца а да нека ремек дела не буду заступљена у преводној књижевности. Она детаљно анализира представљене преводе, даје критички осврт и указује на недостатке и грешке, али и на добра решења приликом препева значајних дела српске поезије. Закључује да су грешке резултат недовољног познавања језика оригинала, као и географска удаљеност преводаца од савремених токова језика превода. Ипак, сама жеља и напор да се српско песништво приближи турском читаоцу представља значајан допринос развоју културних веза између два народа.

У раду **Türkçenin Sırpça Üzerindeki Etkilerinin En Kalıcı Unsuru Olan Yapım Ekleri** (Деривациони суфикси као најтрајнији елемент утицаја турског на српски) др Ксенија Ајкут анализира утицај турског на српски језик у сфери морфологије. Она истиче да је овај утицај трајнији од утицаја који је турски оставио у српској лексици будући да је контакт између два језика данас минималан, због чега се велики број турцизама временом изгубио из употребе. Насупрот томе, суфикси преузети из турског уткани су у морфологију српског језика, толико да се неки од њих понекад не препознају као страни. Суфикси који су прихваћени из турског језика и остали у трајној употреби у српском су: *-иџа*, *-лиџа*, *-лук*, *-суз*, *-џик*, *-ана*. Они представљају модификоване форме турских суфикса: *-ci*, *-li*, *-lik*, *-siz*, *-hane*. Срећу се у турцизмима, али се у истој мери додају и на оригинално српске речи. Рад је поткрепљен многобројним примерима који илуструју све врсте и области употребе ових суфикса. Компаративном анализом су приказане фонетске промене до којих је дошло приликом њиховог усвајања у језику различите структуре и генетске припадности.

Предмет рада **Belgrad Üniversitesi Türkoloji Bölümünde Türk Şiir Çalışmaları** (Радови на пољу турске поезије на Групи за турски језик и књижевност Универзитета у Београду) јесу истраживања београдске турколошке школе на пољу књижевности, у ужем смислу турске поезије. Др Ксенија Ајкут истиче да се турској поезији придаје посебан значај, као и да се она изучавала и преводила у оквиру научних радова, у форми збирки односно антологија поезије или у књижевним часописима. Најзначајнији радови и преводи београдских турколога обухватају стихове класичних и модерних турских песника који представљају различите правце, почев од народне и мистичне поезије, преко песника

Републиканског периода, симболиста, представника романтизма, па све до савремених песника нашег доба. Ауторка анализира методе које су коришћене у анализи поезије, као и ниво који је достигнут приликом превођења поезије као активности која захтева посебне вештине. Такође указује да је на избор песама и песника који су обрађени, поред личног афинитета истраживача, утицала друштвена и политичка клима времена у којем су настајали ови турколошки радови.

Рад **Место и значај Галипољске битке у турском роману** бави се мотивима из Првог светског рата у турској књижевности. Несумњиво најзначајнији догађај из Првог светског рата, који је директно утицао на турску националну историју, јесте битка код Галипоља (1915-16). Једна од најжешћих битака овог рата до данас је остала значајна инспирација турских књижевника. Најпопуларнији романи који се баве овом тематиком су: *Дуг бели облак Галипоље* (Uzun Beyaz Bulut Gelibolu) (2001) списатељице Букет Узунер (Buket Uzuner), *Чанак Кале - последњи суд* (Çanakkale Mahşeri) (1998) Мехмета Нијазија Оздемира (Mehmet Niyazi Özdemir) и *Чанак Кале 1915 – васкрснуће* (Diriliş – Çanakkale 1915) (2008) Тургута Озакмана (Turgut Özakman). У раду се детаљно анализирају мотиви ова три романа написана готово један век након битке, који користе различит приступ и жанр, на себи својствен начин подсећају читаоца на људску драму и страдања која су променила ток историје, али садрже заједнички мотив најзначајније битке овог историјског периода, која је утицала на формирање националне државе. У раду се показује како сваки од њих на специфичан начин анализира Галипољску битку, приказује психолошки, социолошки и историјски миље у којем се одиграла, као и последице Првог светског рата, које су изазвале промене у Османлијском царству.

Рад **Birinci Dünya Savaşı Konulu Sırp ve Türk Tarihi Romanlarında Gerçek ve Kurgu** (Стварност и фикција у српском и турском историјском роману са тематиком **Првог светског рата**) утврђује чињеницу да је Велики рат оставио дубоке трагове у историји и књижевности српског и турског народа, и да је, иако је усвојен различит стил писања у романима који обрађују овај период, могуће пронаћи заједничке карактеристике у смислу теме и угла посматрања рата и његових резултата. Анализирајући с једне стране српске романе *Српска трилогија* и *Време смрти* и с друге стране турске романе *Дуги бели облак Галипоље* (Uzun Beyaz Bulut Gelibolu) и *Чанак Кале - последњи суд* (Çanakkale Mahşeri) рад показује додирне тачке између дела насталих у различитом периоду, на

различитом простору, писаних различитим стилем. За оба приступа је као карактеристично тематско полазиште утврђен сегмент историјске стварности приказан кроз преплитање стварних и измишљених, функционално уобличених чињеница. Детаљном анализом наведених романа утврђено је да су им заједничке ознаке време, место, збивање радње, неке од битака, па чак и неки ликови, док остали сегменти представљају плод имагинације писца.

У свом раду који је део међународног тематског зборника „*Nasleđe - Elementi turskog kulturnog uticaja u Srbiji*“, чији је др Ксенија Ајкут уједно и уредник, ауторка је изабрала три теме које говоре о међусобним утицајима две културе. То су: „**Nasredin hodža, balkanska kuća orijentalnog tipa i pirotski ćilim kao izraz zajedničkog kulturnog nasleđa**“. Осврнувши се на лик и карактер Насредина хоџе као народног мудраца и шалјивције, она наводи изворе у којима је он заступљен у српској књижевности. Говорећи о утицају османлијске архитектуре у Србији на примеру варошке куће, др Ксенија Ајкут детаљно описује њене основне делове и друге елементе анализирајући терминологију која је настала под утицајем турског језика. Упоредује сличности и разлике са лингвистичког аспекта и даје оригиналне турске термине и њихове модификоване српске форме. Као илустрацију утицаја османлијске архитектуре на градске куће у Србији, турској научној јавности представља избор конака и варошких кућа изграђених у Србији у 19. веку, са детаљним објашњењима и фотографијама сваке од њих. На крају говори о утицајима на пољу ћилимарства дајући објашњења у називима турских мотива и термина на пиротским ћилимима, уз богате илустрације и податке о врстама ћилима и њиховим карактеристикама.

Књига (монографија) **Turski folklor** представља изузетан допринос Ксеније Ајкут проучавању турске културе, посебно фолклористике. Књига која приказује народни живот са више аспеката, показује фолклорно богатство турског народа и указује на значајне трагове које је он оставио на простору Балкана. Ово дело које је од изузетне користи за културолошке студије, користи се и као уџбеник, чиме је попуњена осетна празнина која се осећала након увођења предмета Турски фолклор на Филолошком факултету. У књизи је обрађен већи број тема из широке области турског фолклорног стваралаштва. Ова монографија омогућава лакше разумевање зачетака фолклористичких истраживања у Турској, као и настанка, развоја, и испољавања вербалних и невербалних облика фолклора као иманентног дела богате турске културне традиције. Посебна пажња је посвећена народној уметности у области ћилимарства, музике, игре, народних инструмената и

позоришта. Такође су обрађене фазе животног циклуса, обреди празновања, народни спортови, забава и дружење, затим веровања и сујеверје, и као посебна област- национална кухиња. Посебна вредност овог дела јесте у чињеници да се поред дугогодишње традиције изучавања језика и књижевности на српско-хрватском језичком простору, по први пут на свеобухватан начин представља богата и разноврсна турска културна традиција и фолклор, који своју разноликост дугују интеракцији са другим културама на просторима на којима је турски народ обитавао.

Рад **Türkçede Akrabalık Adlarının Özellikleri (Карактеристике терминологије сродства у турском језику)** детаљно објашњава и анализира богату терминологију сродства у турском језику и њену специфичну употребу. У турској култури се родбинским релацијама придаје велики значај, што се огледа у богатој терминологији сродства која је до данас сачувала своју значајну друштвену функцију. У раду се истиче да терминологија сродства садржи велики број лексема и њихових спојева, које заједно са различитим језичко-стилским средствима на специфичан начин прецизирају односе између припадника фамилије, али пружају и податке о статусном положају јединке унутар друштвене заједнице. Турски језик, за разлику од већине индоевропских језика, садржи богата лексичка и граматичка својства која детаљно исказују родбинске релације користећи одређене именице и придеве који се додају на родбински термин и омогућују експлицитно изражавање сродства. У раду се показује како се родбинска терминологија може анализирати и са аспекта синонимије кад је реч о изворно турским речима и позајмљеницама из арапског и персијског, затим како се утврђује пол имајући у виду да турски језик не познаје категорију граматичког рода, указује на то које су карактеристике броја који утиче на модификовано значење термина, приказује начине изражавања старосних разлика, као и крвног, бочног и некрвног сродства. Истичући специфичности турског језика приликом ословљавања и именовања сродника, рад омогућава увид у начин обраћања члановима породице и другим припадницима друштвене заједнице, које се одвија према традиционалном обрасцу. На крају се закључује да се у турској култури поштује и обичајно сродство са особама које нису сродници по фамилијарној или законској линији, те да су ове везе резултат снажне традиције и културних особености турског народа.

Радом **Značaj umetničke porodice Ejuboglu u očuvanju turske tradicije štampnog tekstila** др Ксенија Ајкут представља турску уметност штампања тканине, њен значај у

народном стваралаштву и напоре уметничке породице Ејубоглу да ово традиционално умеће сачува од заборава. Познати турски песник и сликар Бедри Рахми Ејубоглу током своје уметничке каријере се залагао за увођење фолклорних мотива у поезију и сликарство. Ова његова тенденција посебно долази до изражаја у пажњи коју је посветио раду везаном за народну уметност штампања тканине. Своје дивљење према умећу отискивања мотива на текстилу опевао је у песми под називом „Еп о марами“ (Yazma Destanı), коју је др Ксенија Ајкут у целости превела на српски језик. Своје одушевљење традицијом израде дезена техником отискивања калупима Б. Р. Ејубоглу је пренео на остале чланове своје породице. Његова супруга, такође сликарка, Ерен Ејубоглу радила је на изради дезена уводећи нове мотиве. Њихов син Мехмет Ејубоглу усавршио је технику резбарења на калупима за отискивање. Њихова снаха Хјудет Ејубоглу заслужна је за даљи развој и поновну афирмацију уметности ручног отискивања тканине, у земљи и иностранству. Она се, заједно са својим сином и снахом марљиво залаже да обезбеди опстанак ове специфичног израза турске уметности, који одише народним духом и традицијом. Рад прате илустрације у боји, које показују све лепоте ове народне уметности.

У раду **The Influence of Turkish Anthroponymy on the Translation of the Novel „100“ by Basar Aksan** (Утицај специфичности турске антропоније на превод у роману „100“ Башара Акшана) др Ксенија Ајкут се, у оквиру својих ономастичких истраживања, фокусира на специфичности турске антропоније која као резултат културолошко-лингвистичких карактеристика изражава верну слику турског културног и националног идентитета. Она прецизира да највећи број изворно турских имена, када се изузму утицаји других култура у ономастикону, представља било коју општу именицу у њеном неизмењеном облику. Такође, имена и презимена могу бити и друге врсте речи осим именица. Да би се добило властито име довољно је ове граматичке форме написати великим почетним словом. Ова појава, удружена са фреквентном одликом супстантивирања и непостојањем граматичког рода представља својеврсну тешкоћу приликом превођења текстова који садрже лична имена наведених особености. Посебне недоумице се јављају када треба утврдити да ли је реч о мушком или женском имену. Др Ксенија Ајкут указује да је ова културолошко-лингвистичка карактеристика посебно уочљива у роману „100“ аутора Башара Акшана, анализира лична имена заступљена у овом делу, пружајући

исправна преводачка решења и указује да се овакве преводачке дилеме решавају помоћу контекста и додатног истраживања на пољу антропониције.

Рад **Карактеристике турског генитива и његови еквиваленти у српском језику** упоређује падежне системе турског и српског језика, посвећујући посебну пажњу генитиву као специфичном турском падежу који посесивна значења исказује употребом конструкције назване «генитивна веза». Ауторка указује на специфичности значења генитива приликом дефлекције турских именских речи које нису изворно праве именице, већ то постају у поступку супстантивирања, појави карактеристичној за турски језик. Тада се значајно мења семантика овог падежа и увећавају разлике између природе турског и српског генитива. Контрастирањем се упућује на прави начин разумевања и превођења ових облика на српски језик и указује на разлику између турских и индоевропских падежних конструкција.

Хетероцитати

Кандидаткиња има довољан број потребних хетероцитата. Цитираност њених радова показује значај обављених истраживања чије резултате, као крајње корисне изворе за студије турског језика, књижевности и културе, користе колеге турколошке струке.

III Оцена резултата у обезбеђивању научно-наставног подмлатка

Др Ксенија Ајкут посвећује значајан део својих академских активности раду с научним подмлатком. Била је ментор и члан комисије у изради већег броја докторских дисертација, магистарских и мастер радова.

Докторске дисертације (менторство):

- ментор при изради докторске дисертације мр Алме Спахи, под називом *Рецепција турске књижевности у Босни и Херцеговини у 20. веку*, одбрањене 2016. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду.
- ментор при изради докторске дисертације мр Авдије Салковића, под називом *Језик у романима Пејамија Сафе*, одбрањене 15.07.2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

- менторски рад на докторској дисертацији мастера Наташе Ковачевић Турксој, под називом *Фразеологизми у делу Азиза Несина на корпусу збирки хумористичких прича Mizah Hikâyeleri*.
- менторски рад при изради докторске дисертације мастера Стефани Миљковић са пријављеном темом *Фонемске и творбене карактеристике жаргонизама у турском језику са освртом на лексикографију*.

Докторске тезе (чланство у комисијама за одбрану):

- Саша Брадашевић, *Синтакса и семантика везника у савременом турском језику* (теза одбрањена 2014. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду)
- Менсур Зукорлић, *Облици оријенталне културе на простору југозападне Србије*, (теза одбрањена 2016. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду)
- Тарик Дуран, *Топоними турског порекла у Србији* (теза одбрањена 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду)

Магистарске тезе (чланство у комисијама за одбрану):

- Маријана Мишевић, *Категорија глаголског вида у турском језику* (рад одбрањен 2009. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду; члан комисије за одбрану рада)
- Тарик Дуран, *Презимена турског порекла у Србији* (рад одбрањен 2009. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду; члан комисије за одбрану рада)
- Ида Јовић, *Књижевно стваралаштво Пинар Кур* (рад одбрањен 2009. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду; члан комисије за одбрану рада)
- Кериман Ердинч, *Лекторска настава турског језика на Београдском универзитету од 1965. до 2003. године* (рад одбрањен 2010. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду; члан комисије за одбрану рада)

Мастер/ дипломски радови:

У периоду од 2009. године до данас била је ментор у изради преко двадесет одбрањених мастер радова на програму ЈКК Филолошког факултета из научне области Туркологија (турска култура и уметност) и члан комисије за одбрану преко 20 (двадесет) мастер радова из области Туркологија (морфологија, синтакса, семантика).

IV Оцена резултата педагошког рада

Кандидаткиња остварује одличне резултате у раду са студентима на основним, мастер и докторским студијама. Иако фонд часова које држи на 13 курсева, превазилази норму, она успева да са студентима одржи потребну комуникацију и путем консултација, помажући им у самосталном усавршавању, пружајући им подршку приликом избора тема и припреме семинарских радова, као и приликом припреме документације у виду писаних препорука за усавршавање у Турској и другим земљама. Приликом реализације курсева различите структуре, у њеном раду до изражаја долази одлично познавање струке и изузетне склоности и способности за педагошки рад.

Резултати студентских анкета показују неуједначеност у оцењивању крећући се од средњих вредности до највећег броја поена. Уколико би се усвојила пракса одзива већег броја студената, резултати анкете би били кудикамо поузданији. Посебно се запажа да је кандидаткиња, насупрот појединим оценама да на неким предметима недостаје стручне литературе, у наставу на свим својим предметима укључила чак 4 своје монографије које се користе као обавезна уџбеничка литература.

V Оцена о ангажовању у развоју наставе и других делатности високошколске установе.

Кандидаткиња је активно учествовала у реформи студијских програма, осмисливши и припремивши курикулуме за предмете: Турски фолклор, Турски језик 3, Турски језик 4, Савремени турски језик Г 3, Савремени турски језик Г 4, Савремени турски језик П 3, Савремени турски језик П 4, Контрастивна анализа турског и српског језика 1, Контрастивна анализа турског и српског језика 2, Контрастивна анализа турског и српског језика 3, Контрастивна анализа турског и српског језика 4, Савремене тенденције у турској уметности - **на основним студијама** Традиционална и савремена турска уметност - **на**

мастер - дипломским студијама Културолошко-лингвистички аспекти турске ономастике, Дијалектологија турског језика 1 и 2- **на докторским студијама.**

Др Ксенија Ајкут има одличну комуникацију са колегама и турколозима на катедри, а остварује и завидну сарадњу са турколозима из региона и из Турске. Даје свој активни допринос свим могућностима сарадње са сродним универзитетима и институцијама, посебно са универзитетима из Турске са којима је Филолошки факултет потписао уговор о сарадњи.

VI Закључно мишљење и предлог Комисије

Из свега наведеног закључујемо да је др Ксенија Ајкут испунила све законом предвиђене услове за избор у звање редовног професора. Од избора у звање ванредног професора др Ксенија Ајкут је наставила свој научни, стручни и наставни рад учешћем на међународним скуповима, објављивањем радова у домаћим и међународним публикацијама, писањем уџбеника из области турског језика, књижевности и културе. На основу неоспорног научног доприноса, академских активности и одличних резултата педагошког рада, Комисија с нарочитим задовољством предлаже Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да **утврди предлог за избор др Ксеније Ајкут у звање редовног професора за наставно-научну област Туркологија, предмет Турски језик и књижевност.**

Чланови комисије

Др Мирјана Теодосијевић,
редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду

Др Љиљана Марковић,
редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду

Др Октај Ахмед,
редовни професор Филолошког факултета „Блаже Конески“
Универзитета „Кирил и Методиј“ у Скопљу

Београд, 24. децембар 2018.

